

## Nr 85

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av en ny statlig vårdanstalt för alkoholmissbrukare m. m. jämte i ämnet väckta motioner.*

(3:e avd.)

I propositionen nr 98 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 mars 1957, föreslagit riksdagen att

a) besluta att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade förslag skall anordnas vid Gudhems kungsgård en ny statlig vårdanstalt för alkoholmissbrukare samt i Fagersta en ny statlig vårdavdelning för alkoholmissbrukare, anknuten till vårdanstalten å Venngarn;

b) till Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare under statens allmänna fastighetsfond, socialdepartementet, anvisa dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 ett investeringsanslag av 500 000 kronor och dels för budgetåret 1957/58 ett investeringsanslag av 4 215 000 kronor;

c) till Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Inventarier för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare;

e) godkänna avlöningsstat för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare, att tillämpas under budgetåret 1957/58;

f) till Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 305 000 kronor;

g) till Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Omkostnader för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor;

h) till Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vissa byggnadsarbeten m. m. vid vårdavdelning i Fagersta å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor;

i) till Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 254 000 kronor;

j) godkänna av departementschefen förordade riktlinjer för utnyttjande av Hessleby sanatorium såsom specialanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehåft dels de likalydande motionerna I: 437 (av herr *Sveningsson*) och II: 553 (av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*),

dels ock de likalydande motionerna I: 432 (av herrar *Huss* och *Edström*) och II: 540 (av herr *von Friesen m. fl.*).

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

### Propositionen

Med skrivelse den 7 november 1956 har nykterhetsvårdsutredningen överlämnat en promemoria (stencilerad) med förslag till ny statlig vårdanstalt för alkoholmissbrukare. Beträffande det närmare innehållet i utredningens förslag och de däröver avgivna remissyttrandena får utskottet hänvisa till propositionen (s. 4—47).

Departementschefen erinrar inledningsvis att allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare är i fråga om huvudmannaskapet av två slag, statliga och erkända. De sistnämnda är sådana anstalter, som anordnats av annan än staten och som av Konungen erkänts såsom allmänna vårdanstalter. Beträffande fördelningen av vårdtagarna mellan dessa två slag av anstalter gäller den huvudregeln, att de mest svårskötta omhändertages på de statliga anstalterna och övriga vårdfall placeras på de erkända anstalterna. De tre statliga anstalterna för män, Svartsjö, Venngarn och Salberga, hade den 1 januari 1957 sammanlagt 276 vårdplatser. Vid samma tidpunkt fanns 18 erkända anstalter för män med, fränsett en tillfällig anstaltsavdelning vid den förhyrda semesteranläggningen Örenäs, tillhopa 1 079 platser. Vid anmälan i årets statsverksproposition av anslaget till Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare (V ht p. 54) anfördes att såsom mål för anstaltsorganisationens utbyggnad under nästa budgetår syntes böra uppställas en utökning av platsantalet på de allmänna anstalterna till omkring 2 000. Härvid förutsattes att proposition angående anordnande av en ny statlig anstalt med 100 platser, varom nykterhetsvårdsutredningen framlagt förslag, skulle föreläggas årets riksdag.

Nykterhetsvårdsutredningens ifrågavarande förslag hänför sig till ett i direktiven för utredningen lämnat uppdrag att bl. a. pröva frågan om anordnande av en ny statlig vårdanstalt för alkoholmissbrukare samt att där-

vid även undersöka huruvida det skulle vara lämpligt att bygga ut de nuvarande anstalterna Svartsjö och Venngarn. Vid sina överväganden av dessa spörsmål har utredningen funnit, att bristen på vårdplatser för manliga alkoholmissbrukare är särskilt kännbar vid de statliga anstalterna och att därför denna del av anstaltsorganisationen behöver utökas avsevärt. Utredningen har därvid framhållit, att provisoriska åtgärder inte är tillräckliga, samt föreslagit en utökning av antalet permanenta vårdplatser för ifrågasvarande klientel. I anslutning härtill erinras om att 1956 års höstriksdag (prop. 195; SU 220; rskr. 407) beslutat om viss utökning av anstalterna Svartsjö och Venngarn. Denna utökning är av tillfällig karaktär och sålunda inte ägnad att för någon längre tid tillgodose behovet av vårdplatser för det klientel som vårdas på dessa anstalter. Bristen på sådana vårdplatser är enligt de av utredningen framlagda beräkningarna f. n. betydande, och den vållar stora olägenheter inte bara för anstalternas del utan även inom den öppna nykterhetsvården. Hur behovet av mera kvalificerade vårdmöjligheter kan komma att utveckla sig framdeles torde inte nu kunna bedömas med större säkerhet. Utredningen har emellertid påvisat, att platsbrist rådde vid de statliga anstalterna redan före den 1 oktober 1955. Socialstyrelsen, har påpekat, att statsanstalternas andel av det totala platsantalet inom anstaltssystemet under åren 1930—1955 krympt från nära hälften till något mer än en fjärdedel och att samtidigt märkts en ökning av den del av klientelet, som behöver omhändertagas på anstalter med särskilda vårdresurser. Mot bakgrunden av vad sålunda anförts anser departementschefen att det finns anledning att räkna med ett i varje fall för avsevärd tid bestående behov av ökat platsantal på anstalter av sist angivet slag.

Vid behandlingen av frågan på vad sätt behovet av ökade vårdmöjligheter för svårskötta alkoholmissbrukare bör tillgodoses har nykterhetsvårdsutredningen utgått från att detta bör ske genom en utbyggnad av den statliga delen av anstaltsorganisationen. Utredningen har visserligen inte nu kunnat lägga fram en slutlig plan för anstaltssystemets utformning men anger vissa riktlinjer härför. Enligt dessa skulle strukturen hos det nuvarande anstaltssystemet i stort sett bibehållas, så att lättare vårdfall fördelas på ett flertal mindre anstalter, som inte är utrustade för kvalificerad behandling, och övriga vårdfall omhändertagas på större anstalter med resurser för ett svårskött och behandlingskrävande klientel. Vidare anser utredningen, att anstalter av det sistnämnda slaget framdeles, liksom nu, bör drivas av staten. I anslutning härtill har i några yttranden framförts tanken på samordning mellan vården av alkoholskadade och mentalsjukvården samt överförande av huvudmannaskapet för dessa vårdgrenar till landstingen. Med anledning härav framhåller departementschefen att ställning inte kan tagas till frågan om huvudmannaskapet för nykterhetsvårdens anstalter förrän nykterhetsvårdsutredningen slutfört sitt arbete. Detta hör

emellertid inte utgöra hinder mot att nu bygga ut anstaltsorganisationen enligt tidigare tillämpade riktlinjer.

Enligt utredningens förslag skall den erforderliga utbyggnaden ske genom anordnande av en helt ny statlig vårdanstalt, förlagd till Gudhems kungsgård, vars användning som remontdepå upphör med utgången av innevarande budgetår. Såsom ett alternativ härtill har utredningen undersökt möjligheterna att i stället bygga ut anstalterna Svartsjö och Venngarn i motsvarande omfattning. Enligt utredningens beräkningar skulle detta alternativ, vid jämförelse med den föreslagna nya anstalten, kunna leda till vissa besparingar beträffande såväl byggnads- som driftkostnader. Utredningen anser det emellertid ur vårdsynpunkt olämpligt att göra anstalter av ifrågavarande slag så stora som detta alternativ förutsätter, dvs. omkring 200 vårdplatser. Mot detta alternativ talar enligt utredningens mening även lokaliseringsskäl samt den omständigheten att en ytterligare utbyggnad kan ske lättare och till lägre kostnad vid Gudhem än vid de befintliga anstalterna. Utredningen har funnit dessa synpunkter väga tyngre än möjligheterna till besparingar och har därför inte ansett sig kunna förorda detta alternativ. Vid remissbehandlingen har avvikande mening anmälts endast av statskontoret och Sveriges läkarförbund, vilka uttalat sig för en utbyggnad av Svartsjö och Venngarn. På de skäl utredningen anfört förordar departementschefen, att den statliga anstaltsorganisationen utökas med en ny anstalt.

Därefter övergår departementschefen till att närmare behandla det av utredningen framlagda förslaget om en sådan anstalt.

Vad utredningen anfört beträffande vårdfallens geografiska fördelning samt Gudhems belägenhet i förhållande till Falköping och det blivande mentalsjukhuset i staden ävensom önskemålet att efter nedläggandet av remontdepån vid Gudhems kungsgård kunna använda egendomen för annat statligt ändamål finner departementschefen utgöra goda skäl för anstaltens förläggning till ifrågavarande egendom och tillstyrker sålunda förslaget härom. Likaså tillstyrkes utredningens förslag att platsantalet vid anstalten tills vidare bestämmas till 100 men att planeringen av gemensamhetsutrymmen m. m. sker så, att antalet platser framdeles kan ökas till 150.

I fråga om behandlingen av anstaltens vårdtagare har utredningen uttalat, att det medicinska inslaget i vården bör starkt framhävas, varvid den medicinska verksamheten bör omfatta även kvalificerad psykoterapi. Därjämte bör enligt utredningens mening stor vikt tillmätas socialterapeutisk verksamhet samt de intagnas sysselsättning både under arbetstiden och fritiden. Arbetsdriften vid anstalten bör enligt utredningens mening utformas så, att önskemålet om yrkesutbildning tillmäts underordnad betydelse och huvudvikten läggs vid allmän arbetsträning och vänjning vid ordinärt arbetstempo. Vad utredningen anfört i dessa frågor har i stort

sett tillstyrkts vid remissbehandlingen; dock har medicinalstyrelsen framfört önskemål om att anstalten skulle förses med resurser för yrkesutbildning. I likhet med socialstyrelsen anser departementschefen, att vårdtiden är för kort för att medge egentlig yrkesutbildning. Däremot bör hinder inte möta att arbetsdriften utformas så att den kan inrymma inslag i utbildnings- och omskolningssyfte i den mån så befinnes möjligt och lämpligt. Med denna modifikation och med framhållande av medicinalstyrelsens uttalande, att det på forskningens nuvarande stadium är svårt att bedöma vilka resultat som kan uppnås av den medicinska verksamheten, godtager departementschefen i huvudsak det av utredningen framlagda behandlingsprogrammet, vilket sålunda bör läggas till grund vid bedömningen av byggnads- och personalbehov.

Vad utredningen föreslagit angående förvaltningen av Gudhems kungsgård och anstalten biträder departementschefen i huvudsak och förordar sålunda, att förvaltningen av egendomen, till den del densamma icke tages i anspråk för anstaltens räkning eller för militärt ändamål, överföres från fortifikationsförvaltningen till domänstyrelsen. På sistnämnda myndighet får ankomma att pröva de tidigare angivna, av enskilda personer och sammanslutningar gjorda framställningarna rörande dispositionen av egendomen eller delar därav samt att besluta om utarrendering av jordbruket. Förvaltningen av själva anstalten anses böra följa samma regler som anstalterna Svartsjö och Venn garn. Verksamheten vid anstalten bör sålunda ledas av en särskild styrelse, direkt underställd Kungl. Maj:t, medan byggnadsstyrelsen bör svara för vården av anstaltens byggnader, vilka torde få redovisas på statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond. Den av utredningen berörda frågan om central förvaltning av de statliga vårdanstalterna för alkoholmissbrukare sammanhänger bl. a. med spörsmålen rörande anstaltsorganisationens utformning och huvudmannaskapet för anstalterna och bör beaktas vid utredningens fortsatta arbete.

För handläggning av vissa förvaltningsfrågor m. m. under tiden för anstaltens uppbyggande skall enligt utredningens förslag inrättas ett tillfälligt förvaltningsorgan. Det anses lämpligast, att styrelsen för anstalten tillsättes på ett tidigt stadium för att den skall kunna följa uppbyggnaden av anstalten och ha hand om ifrågavarande förvaltningsuppgifter.

Byggnadsbehoven vid anstalten måste i huvudsak tillgodoses genom nybyggnader. Utredningen har föreslagit, att följande byggnader uppföres: klinikbyggnad — inrymmande en intagningsavdelning med 9 vårdplatser, en behandlingsavdelning med 16 platser och vissa andra utrymmen för medicinsk behandling m. m. — byggnad för den slutna avdelningen med 25 vårdplatser, fem öppna vårdpaviljonger med var och en 10 platser, administrationsbyggnad, en byggnad för kök, matsalar och panncentral samt fritidsbyggnad, inrymmande samlingsal, sällskapsrum, bibliotek, rum för

hobby- och studieverksamhet m. m. Kostnader för dessa byggnader samt för ledningar, planeringsarbeten m. m. har av byggnadsstyrelsen preliminärt beräknats till 5 200 000 kronor. Härutöver beräknas ett belopp av 300 000 kronor för upprustning av de 15 befintliga familjebostadslägenheter, som avses skola upplåtas till personal vid anstalten. Ytterligare kostnader uppkommer för anordnande av verkstadslokaler, en fråga som utredningen avser att återkomma till framdeles.

Liksom flertalet remissorgan finner departementschefen det framlagda byggnadsprogrammet vara i stort sett ändamålsenligt och väl ägnat att tillgodose de intagnas behandling enligt förut angivna riktlinjer. De höga byggnadskostnaderna kan emellertid inte undgå att väcka betänkligheter. Att nu, såsom föreslagits i några yttranden, ytterligare öka vissa utrymmen kan enligt departementschefens mening ej komma i fråga. I stället bör vid den fortsatta bearbetningen av byggnadsplanerna alla möjligheter prövas, som — med bibehållen målsättning beträffande värden — kan leda till kostnadsminskningar. Möjligheter till icke oväsentliga besparingar synes, såsom statskontoret påpekat, föreligga särskilt beträffande fritidsbyggnaden, som kostnadsberäknats till 525 000 kronor. I det föregående har departementschefen i princip anslutit sig till utredningens uppfattning angående betydelsen av fritidssysselsättningen. Enligt hans mening kan det emellertid ifrågasättas, om inte kraven på en central fritidsbyggnad för anstalten — vissa fritidsutrymmen ingår i förlägningsbyggnaderna — bör kunna tillgodoses inom en lägre kostnadsram än det belopp, som beräknats för den planerade byggnaden. I fråga om denna byggnad bör därför byggnadsplanerna prövas ytterligare och nytt förslag framläggas av byggnadsstyrelsen. För de nu godtagna aktuella nybyggnadsarbetena skulle sålunda erfordras (5 200 000—525 000) 4 675 000 kronor. I den framlagda kostnadsberäkningen ingår ett belopp av 60 000 kronor för skyddsrum. Då något sådant enligt nu gällande bestämmelser inte behöver anordnas minskas nybyggnadskostnaderna ytterligare till 4 615 000 kronor. För upprustning av befintliga personalbostäder bör såsom utredningen föreslagit beräknas ett belopp av 300 000 kronor. Till frågan om verkstadsbyggnader torde ställning få tagas, sedan närmare förslag härom framlagts.

Det är angeläget att den nya anstalten kan tagas i bruk snarast möjligt. Medelsanvisningen bör därför ske i sådan takt att anslagsmässiga hinder ej föreligger mot att byggnadsarbetena bedrivs snabbt. Även under gynnsamma omständigheter torde emellertid vårdverksamheten vid anstalten ej kunna påbörjas förrän under budgetåret 1958/59. I enlighet med det nu anförda bör för projektering och förberedande arbeten ett belopp av 500 000 kronor anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår samt medel för återstående nybyggnadskostnader (4 615 000—500 000) 4 115 000 kronor anvisas för budgetåret 1957/58. För sistnämnda budgetår bör vidare i en-

lighet med utredningens förslag anvisas dels för en första etapp av förbättringsarbeten å personalbostadshus 100 000 kronor, varigenom byggnadsanslaget för nästa budgetår skulle komma att uppgå till 4 215 000 kronor, och dels för anskaffning av inventarier och annan utrustning 400 000 kronor.

Behovet av personalbostäder är väsentligt större än de nyss nämnda befintliga bostadslägenheterna. Gudhems kommun har emellertid förklarat sig villig att medverka till uppförande av erforderliga bostadshus, varför nya tjänstebostäder vid anstalten inte torde behöva uppföras. Kommunen har planerat att förlägga bostadsområdet till en plats ungefär en kilometer söder om anstalten. Mot denna placering har länsstyrelsen i Skaraborgs län uttalat en viss tveksamhet. Enligt länsstyrelsens mening bör frågan om den lämpligaste förläggningen ytterligare undersökas. Sådana undersökningar har numera gjorts, varvid förutsättningar för den ifrågakvarande förläggningen av bostadsområdet befunnits föreligga. För bostadsområdet har vidare projekterats ett avloppsreningsverk, vilket planerats så, att det skall kunna betjäna även anstalten. Departementschefen finner det angeläget, att de nya personalbostäderna är färdiga vid den tidpunkt, då anstalten tages i bruk. Enligt vad kommunen uppgivit behöver kommunen för ifrågakvarande bostadsområde förvärva en viss del av kungsgårdens mark. Den i det föregående nämnda, av kommunen gjorda framställningen om sådant markförvärv bör, för att inte uppförandet av personalbostäderna skall försenas av denna anledning, upptagas till prövning så snart erforderlig utredning i ärendet föreligger. Såvitt framgår av nu tillgängliga uppgifter torde köpesumman för marken inte komma att uppgå till ett sådant belopp, att särskilt medgivande av riksdagen till försäljningen behöver inhämtas.

Vid framläggande av förslag till personalstat har utredningen redovisat två alternativa lösningar av frågan om chefsskapet för anstalten, betecknade I resp. II. Enligt alternativ I skulle chefen vara överläkare med psykiatrisk kompetens och placerad i lönegrad 37. Närmast under sig skulle han ha en biträdande läkare i lönegrad 29, en socialmedicinsk assistent i lönegrad 27, en intendent i lönegrad 25 och en assistent i lönegrad 23. Alternativ II upptar i stället för nämnda tjänster såsom chef en direktör i lönegrad 31, en läkare i samma lönegrad, en assistent i lönegrad 25, en kamrerare i lönegrad 23 och en arvodesanställd psykiater. Utredningens majoritet har förordat alternativ I under framhållande av bl. a. att verksamheten till väsentlig del blir av medicinsk-psykologisk natur och att det därför synes självklart, att anstalten bör ha en läkare som chef. En minoritet inom utredningen har emellertid ansett det alltför optimistiskt att räkna med att vid anstaltens start erhålla en läkare med önskad medicinsk kompetens, insikter i nykterhetsvård och kvalifikationer för det administrativa arbete, som kommer att åvila anstaltschefen, samt därför förordat alternativ II

såsom mera realistiskt. Av de myndigheter och organisationer, som uttalat sig i ämnet, har ungefär lika många förordat vardera alternativet.

Vid övervägande av vad som anförts i denna fråga har departementschefen kommit till den uppfattningen, att båda alternativen — under förutsättning att läkartjänsterna kan besättas — erbjuder i och för sig tillfredsställande lösningar. Det torde emellertid finnas anledning att räkna med, att svårigheter kan uppkomma att erhålla kompetenta sökande till läkartjänsterna. Väljes alternativ I föreligger sålunda risk för att anstalten kan komma att sakna chef, under det att alternativ II synes ge goda garantier för att tjänsten som anstaltschef icke skall bli vakant. Framför allt av denna anledning förordar departementschefen en organisation enligt alternativ II. Därvid framhålles, att detta alternativ, såsom förslagsställarna anført, ingalunda förbiser de medicinska sidorna i behandlingsprogrammet. Skulle det visa sig, att den i detta alternativ upptagna läkartjänsten inte kan tillsättas, torde kroppssjukvården vid anstalten få ombesörjas av en arvodesanställd läkare liksom vid Svartsjö och Venngarn. Departementschefen tillägger, att den fortsatta utvecklingen i fråga om tillgången på psykiatrer och erfarenheterna från verksamheten vid Gudhem kan komma att framdeles ge anledning till förnyad prövning av chefsfrågan.

De av utredningen föreslagna, i alternativ II ingående högre tjänsterna för den centrala administrationen och sjukvården vid anstalten godtages. Utredningens förslag till personalstat i övrigt, vilket förslag upptar samma tjänster för båda alternativen, anser departementschefen sig inte böra nu ta upp till närmare behandling. Såsom utredningen själv framhållit, behöver fullständig avlöningsstat fastställas först för budgetåret 1958/59. Förslaget föreslås sålunda få prövas i samband med behandlingen av anslagsäskandena för nämnda budgetår.

I fråga om avlöningskostnaderna under nästa budgetår godtages i huvudsak vad utredningen föreslagit men vissa jämkningar förordas. Departementschefen föreslår följande. För att tillgodose behovet av arbetskraft för administrativa m. fl. arbetsuppgifter under uppbyggnadsskedet bör anställas fr. o. m. den 1 juli 1957 en redogörare, en värmeledningsskötare och ett kontorsbiträde samt fr. o. m. den 1 januari 1958 anstaltens direktör, kamrerare och maskinist, varvid kamrerartjänsten ersätter befattningen som redogörare. Den sistnämnda befattningshavaren, värmeledningsskötaren och kontorsbiträdet, vilka förutsättes skola övertagas från depån, bör ifrågasvarande tid behålla sina tjänster på försvarets stat men avlönas av anstalten. Direktören, kamreraren och maskinisten bör erhålla extra ordinarie anställning, maskinisten i lönegrad som fastställes efter maskinanläggningens klassificering. Vidare bör i enlighet med utredningens förslag för nästa budgetår beräknas ett belopp av 250 000 kronor för avlöningar till övrig personal vid depån, som finnes böra erhålla anställning vid anstalten. Med



anledning av den tveksamhet, som i några yttranden uttalats rörande lämpligheten av att anställa depåpersonal för direkt vårdarbete, understrykes, att fast anställning vid anstalten givetvis endast bör beredas sådan personal, som befinnes lämplig för de avsedda arbetsuppgifterna. Den personal som övertages fr. o. m. den 1 juli 1957 bör därför under budgetåret 1957/58 vara anställd för provtjänstgöring och under denna tid beredas tillfälle till erforderlig utbildning, t. ex. tjänstgöring vid andra vårdanstalter och deltagande i kurser. Det sistnämnda gäller särskilt beträffande personal, som icke utnyttjat de under innevarande budgetår föreliggande möjligheterna till provtjänstgöring vid fångvården. Därvid kan eventuellt komma i fråga att anordna särskild kursutbildning för personalen. Kostnaderna för utbildningen, fränsett lön till deltagarna i densamma, torde få bestridas från omkostnadsanslaget. I den mån så kan ske utan att utbildningen efter-sättes bör personalen såsom utredningen föreslagit sysselsättas med anläggningsarbeten i samband med anordnandet av anstalten eller andra förekommande arbetsuppgifter. Beträffande ifrågavarande personalgrupps av-löningsförhållanden under budgetåret 1957/58 bör gälla, att deras tjänster inom försvaret bibehålls till utgången av budgetåret, att de beviljas tjänstledighet med C-avdrag från dessa tjänster samt att de vid anstalten får uppbära ersättning för mistad lön. Vilka befattningshavare som bör erhålla fortsatt anställning vid anstalten fr. o. m. den 1 juli 1958 bör avgöras i god tid före nämnda dag. Vidare bör för arvoden åt styrelse och sekreterare beräknas ett belopp av 4 000 kronor.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits skulle avlöningskostnaderna för nästa budgetår uppgå till 305 000 kronor. Fördelningen på anslagsposter beräknas på följande sätt:

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 4 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 295 500 kronor;

rörligt tillägg 5 500 kronor.

I enlighet med detta förslag skulle anstaltens personalförteckning för nästa budgetår endast avse tiden fr. o. m. den 1 januari 1958 samt upptaga blott en tjänst, nämligen direktörstjänsten i Ce 31.

Mot utredningens förslag till beräkning av omkostnaderna under nästa budgetår har departementschefen intet att erinra. Med hänsyn till vad i det föregående anförts om utbildning av personalen bör emellertid ytterligare medel beräknas för detta ändamål. Departementschefen förordar, att den av utredningen föreslagna medelsanvisningen höjes med 6 000 kronor och att anslaget sålunda uppföres med 30 000 kronor.

Härefter övergår departementschefen till nykterhetsvårdsutredningens förslag till en ny, till Venngarnsanstalten anknuten vårdavdelning i Fagersta.

Såsom framgår av utredningens redogörelse finns det inom anstaltssystemet endast en anstalt, Hemmet Ribbingebäck, som är avsedd för vårdtagare, vilkas krafter är nedsatta på grund av ålder eller långvarig sjukdom. Platsantalet på denna anstalt är emellertid otillräckligt, vilket vållar olägenheter för de övriga anstalterna, framför allt Venngarnsanstalten, vars sjukavdelning härigenom inte kan utnyttjas på tillfredsställande sätt. Även socialstyrelsen har framhållit, att det föreligger ett kännbart behov av ökade vårdresurser för ifrågavarande klientel. Det synes därför önskvärt, att en ökning av dessa vårdresurser kommer till stånd.

Enligt utredningens förslag skulle en sådan ökning åstadkommas genom att ett förutvarande ålderdomshem i Fagersta tages i anspråk för ändamålet, varigenom skulle erhållas ett tillskott av 35 vårdplatser. Utredningen har övervägt möjligheten att anordna anstalten i Fagersta såsom en fristående erkänd anstalt men funnit övervägande skäl tala för att organisatoriskt anknyta anstalten till Venngarnsanstalten såsom en särskild avdelning av denna. I likhet med utredningen finner departementschefen det i nuvarande situation, innan den inom utredningen pågående översynen av anstaltsorganisationen slutförts, lämpligare att anknyta Fagerstaanstalten till någon befintlig anstalt än att giva den ställning såsom självständig anstalt. Då anstalten huvudsakligen är avsedd att möjliggöra en avlastning av Venngarnsanstalten, ter det sig naturligt att anknytningen sker till denna anstalt. Häremot talar visserligen avståndet mellan Venngarn och Fagersta, ca 15 mil, samt den med denna organisation följande ökningen av arbetsbördan för Venngarnsanstaltens ledning. Enligt departementschefens mening torde emellertid de angivna nackdelarna med en anknytning till Venngarn inte behöva bli alltför kännbara, om Fagerstaavdelningen beredes en i förhållande till huvudanstalten relativt självständig ställning. Departementschefen tillstyrker sålunda utredningens förslag i denna del. Såsom utredningen framhållit bör Fagerstaanstaltens anknytning till Venngarn tills vidare betraktas som ett provisorium.

Utredningen har föreslagit, att det ifrågavarande ålderdomshemmet i enlighet med en preliminär överenskommelse med Fagersta stad hyres för en tid av 10 år. Årshyran har beräknats till 12 000 kronor. Vidare har föreslagits, att för vissa reparations- och förbättringsarbeten på fastigheten anvisas ett belopp av 80 000 kronor samt att ytterligare 80 000 kronor anvisas för anskaffande av inventarier. Mot vad sålunda föreslagits har departementschefen inte funnit anledning till erinran. För att anstaltsavdelningen skall kunna tagas i bruk vid ingången av budgetåret 1957/58, vilket synes önskvärt, förordas att anslag för ifrågavarande byggnadsarbeten och inventarieanskaffning anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utredningens förslag rörande personalen vid den nya anstaltsavdelningen godtages med följande ändringar. För assistentbefattningen kan inte till-

styrkas placering i högre lönegrad än 23. Det synes tveksamt, om behov föreligger av en heltidstjänst som kurator. Departementschefen föreslår, att i avvaktan på närmare erfarenhet ett belopp av 6 000 kronor beräknas för arvode åt deltidsanställd befattningshavare med uppgift att biträda assistenten med kuratorsgåromål m. m. I stället för de föreslagna befattningarna som husmor och kokerska bör inrättas två befattningar som ekonomibiträde i 8 resp. 6 lönegraden. Med anledning av vad styrelsen för Vennngarnsanstalten anfört om den föreslagna arbetsterapeuten framhålles, att hinder inte bör möta mot att denne anlitas även för tillsynen av de intagna. Till styrelsens önskemål om inrättande vid huvudanstalten av en kassörstjänst är departementschefen inte beredd att nu taga ställning. Det förutsattes emellertid, att Kungl. Maj:t skall äga att besluta om den förstärkning av anstaltens kamerala arbetskraft, som kan befinnas erforderlig. Arvoden till läkare, styrelse m. fl. torde likaledes få utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Slutligen förordas, att samtliga nya tjänster inrättas såsom extra ordinarie.

Avlöningskostnaderna vid anstaltsavdelningen under nästa budgetår skulle vid bifall till vad departementschefen föreslagit uppgå till 108 000 kronor. För omkostnader bör i enlighet med utredningens förslag beräknas ett belopp av 146 000 kronor. Det synes lämpligt, att för budgetåret 1957/58 medel till avlöningar och omkostnader anvisas under ett gemensamt anslag, vilket sålunda bör uppföras med  $(108\ 000 + 146\ 000)$  254 000 kronor.

Slutligen upptar departementschefen nykterhetsvårdsutredningens förslag angående omändring av det Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhöriga Hessleby sanatorium till en specialanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare. Denna ändring föreslås ske på sådant sätt, att sanatoriet med bibehållande av sanatoriekaraktären erkännes såsom allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare. Utredningen har föreslagit, att anstalten skall erhålla 112 vårdplatser. Tillsammans med de 12 vårdplatserna på Svartsjöanstaltens tuberkulosavdelning skulle sålunda sammanlagt 124 platser stå till förfogande för ifrågavarande klientel.

Att de nuvarande vårdresurserna för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare — nyssnämnda 12 platser å Svartsjö — är helt otillräckliga framgår otvetydigt av vad som anförts av utredningen och remissorganen. Behovet av en specialanstalt av föreslagen art har heller inte ifrågasatts. Däremot råder en viss tvekan rörande behovet av så stort platsantal som föreslagits. Departementschefen finner det inte möjligt att med säkerhet bedöma platsbehovet på längre sikt. För den närmaste tiden torde det emellertid vara betydande. Då Hessleby sanatorium nu kan ställas till förfogande som specialanstalt anser departementschefen att denna möjlighet bör utnyttjas, så att ifrågavarande mycket angelägna vårdbehov kan tillgodoses. Skulle det visa sig att hela det föreslagna platsantalet 112 inte erfordras för det nu avsedda klientelet, bör anstalten, i den mån det visar sig möjligt och lämp-

ligt, utnyttjas även för sådana tuberkulossjuka, som inte intages enligt bestämmelserna i lagen om nykterhetsvård. Frågan om den fortsatta användningen av sanatoriet såsom specialanstalt av angivet slag får tagas upp sedan närmare erfarenheter av verksamheten vunnits.

Vad angår frågan om bestridandet av driftkostnaderna vid anstalten synes det med hänsyn till förevarande kombination av sjukvård och vård av alkoholmissbrukare vara rimligt, att en fördelning av kostnaderna sker mellan å ena sidan landstingen och de landstingsfria städerna i deras egenskap av huvudmän för tuberkulossjukvården samt å andra sidan staten med hänsyn till dess ekonomiska åtaganden gentemot vårdanstalter för alkoholmissbrukare. I och med att Hessleby erkännes som allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare blir anstalten berättigad till driftbidrag enligt de för sådana anstalter gällande grunderna. Enligt förslag i årets statsverksproposition skall dessa bidrag fr. o. m. den 1 juli 1957 utgå med dels högst 12 kronor för dag och vårdplats och dels högst 8 kronor för dag och vårdad person. Driftkostnaderna vid Hessleby har emellertid av utredningen beräknats till 30—35 kronor för vård dag. Med hänsyn härtill bör det högsta statsbidraget utgå i detta fall. Till den del den faktiska kostnaden inte täckes av de statliga bidragen bör den ersättas av vederbörande landsting och städer. Såsom framgår av vad överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond anfört i sitt yttrande har stadsförbundet och landstingsförbundet tidigare förklarat sig beredda att godtaga en kostnadsfördelning innebärande att sjukvårdshuvudmännen betalar skillnaden mellan vårdkostnaden och det statliga driftbidrag som utgår till erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Departementschefen förutsätter att överenskommelse skall kunna träffas på denna grundval. Det synes emellertid lämpligt, att landstingens och städernas bidrag maximeras, tills vidare till 15 kronor för vård dag. Med hänsyn härtill bör nuvarande möjlighet till underskottstäckning från anslaget till Bidrag till driften av folksanatorierna i princip bibehållas. Det förutsättes vidare, att det antal platser, som av socialstyrelsen godkännes för statliga driftbidrag, fortlöpande anpassas efter beläggningen på anstalten.

Vad nu anförts rörande fördelningen av driftkostnaderna avser givetvis endast kostnaderna för de patienter, som intages på anstalten i dess egenskap av allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

Till frågan om erforderliga kostnader för byggnadsarbeten och inventarieanskaffning i samband med ändringen av sanatoriet synes inte ställning behöva tagas i detta sammanhang. Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela beslut härom. Därvid förutsättes, att folksanatoriernas byggnadsanslag skall kunna anlitas i den mån fråga är om byggnadsarbeten, som kan bli till nytta vid en eventuell fortsatt användning av Hessleby endast som sanatorium, samt att övriga ifrågakom-

mande kostnader kan täckas med tillämpning av bestämmelserna om anordningsbidrag till erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare.

I och för sig anses Kungl. Maj:t utan särskilt medgivande av riksdagen äga erkänna Hessleby såsom vårdanstalt för alkoholmissbrukare. De nys angivna grunderna för bestridandet av driftkostnaderna vid anstalten kan emellertid medföra en något större belastning på anslaget till Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. än vad som beräknats i årets statsverksproposition. På grund härav anses de av departementschefen i det föregående förordade riktlinjerna för utnyttjandet av Hessleby sanatorium böra underställas riksdagen för godkännande.

### Motionerna

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 437) och den andra inom andra kammaren av herrar *Magnusson* i Borås *m. fl.* (II: 553) har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 98 med beaktande av de i motionen framförda synpunkterna måtte besluta att till Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare under statens allmänna fastighetsfond, socialdepartementet, anvisa dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 ett investeringsanslag av 500 000 kronor och dels för budgetåret 1957/58 ett investeringsanslag av 3 755 000 kronor samt till Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Inventarier för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 360 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Huss* och *Edström* (I: 432) och den andra inom andra kammaren av herr *von Friesen m. fl.* (II: 540) har hemställts, att riksdagen måtte be- myndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckningen för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare i överensstämmelse med det såsom alternativ I i propositionen redovisade förslaget.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 553 och II:540.

### Utskottet

Då nykterhetsvårdsutredningen vid behandlingen av frågan på vad sätt behovet av ökade vårdmöjligheter för svårskötta alkoholmissbrukare bör tillgodoses stannat för att föreslå en helt ny statlig anstalt, har utredningen lagt största vikten vid behovet av bättre resurser i fråga om medicinsk undersökning och behandling inom anstaltssystemet. Utskottet är ense med

utredningen att en förbättring i dessa hänseenden är en angelägen uppgift och att denna bäst torde tillgodoses genom inrättandet av en ny vårdanstalt, vilken från början utformas för sitt särskilda ändamål.

Enligt utredningens förslag skall den nya anstalten förläggas till Gudhems kungsgård, vars användning som remontdepå upphör med utgången av löpande budgetår. Förutom goda kommunikationsmöjligheter samt möjligheter att tillgodose det i och för sig angelägna önskemålet att kunna använda egendomen för annat statligt ändamål medför den föreslagna lokaliseringen gynnsamma betingelser för medicinskt samarbete med det på ett avstånd av endast ca fyra km planerade mentalsjukhuset i Falköping. Goda skäl talar sålunda, som departementschefen funnit, för anstaltens förläggning till Gudhem. I likhet med denne har utskottet ej heller funnit något att invända mot utredningens förslag att platsantalet tills vidare bestämmes till 100 men planeringen av gemensamhetsutrymmen m. m. sker så, att antalet platser framdeles kan ökas till 150.

I fråga om det av utredningen framlagda programmet för behandlingen av anstaltens vårdtagare vill utskottet starkt understryka det medicinska inslaget i vården även om det, som medicinalstyrelsen framhållit, är svårt att på forskningens nuvarande stadium bedöma vilka resultat, som kan uppnås av den medicinska verksamheten. Med den modifikation i fråga om yrkesutbildningen som departementschefen förordat tillstyrker utskottet att det av utredningen framlagda behandlingsprogrammet lägges till grund vid bedömningen av byggnads- och personalbehovet.

Anstaltens anordnande förutsätter att byggnadsbehoven i huvudsak tillgodoses genom nybyggnader. Kostnaderna härför samt för ledningar, planeringsarbeten m. m. har av byggnadsstyrelsen preliminärt beräknats till 5 200 000 kronor, varjämte för utrustning av befintliga familjebostadslägenheter beräknats ett belopp av 300 000 kronor. Ytterligare kostnader uppkommer för anordnande av verkstadslokaler, vartill utredningen emellertid avser att återkomma framdeles.

Med anledning av de betänkligheter som av departementschefen och i motionerna I: 437 och II: 553 anförts mot de höga byggnadskostnaderna har utskottet inhämtat närmare upplysningar genom byggnadsstyrelsens vederbörande arkitekt. Utskottet har härvid i likhet med departementschefen funnit att möjligheter till icke oväsentliga besparingar torde föreligga beträffande den planerade fritidsbyggnaden, vilken kostnadsberäknats till 525 000 kronor. Planerna för denna byggnad bör därför, såsom departementschefen anført, prövas ytterligare och nytt förslag framläggas av byggnadsstyrelsen innan medel beräknas härför.

I fråga om övriga byggnader har utskottet övervägt möjligheterna att sammanföra de föreslagna öppna vårdpaviljongerna, vidare att minska matsalsutrymmena ävensom att uppföra klinik- och administrationsbyggnader.

derna i två plan i stället för de planerade enplansbyggnaderna. De besparingar som härigenom skulle kunna vinnas måste emellertid enligt utskottets mening vägas mot den uppställda målsättningen beträffande vården. Utskottet är med hänsyn härtill icke berett förorda några ändrade riktlinjer i fråga om planeringen av byggnaderna.

För ledningsarbeten, planeringsarbeten m. m. har beräknats en kostnadssumma av tillhoppa 1 150 000 kronor. Häri ingår bl. a. kostnader för vägar, planteringar och idrottsplats. Då enligt utskottets mening vårdtagarna i största möjliga utsträckning bör användas för dylika arbeten, skulle den angivna kostnadssumman icke obetydligt kunna reduceras. Utskottet är emellertid icke heller i denna del berett förorda någon minskad medelsanvisning med hänsyn bl. a. till att medel framdeles måste beräknas för uppförande av fritidslokaler och verkstadsbyggnader vid anstalten.

Om utskottet sålunda funnit sig i nuvarande läge böra godta departementschefens beräkning av medelsbehovet, vill utskottet å andra sidan i anslutning till vad denne anfört starkt understryka byggnadsstyrelsens uttalande att vid den fortsatta bearbetningen av byggnadsplanerna alla möjligheter prövas för en nedskärning av byggnadskostaderna, icke blott genom byggnadsteknisk rationalisering utan även genom en ytterligare bedömning av de krav som med bibehållen målsättning ur vårdsynpunkt måste ställas på lokalernas art och storlek. På grund av det nu anförda avstyrker utskottet motionerna I: 437 och II: 553.

Vad angår personalbehovet råder delade meningar i fråga om chefsskapet för anstalten. Utredningens majoritet har föreslagit att chefen skall vara överläkare med psykiatrisk kompetens och placerad i lönegrad 37. En minoritet i utredningen anser det alltför optimistiskt att räkna med att vid anstaltens start erhålla en läkare med önskvärd kompetens och har därför förordat en administrativ direktör i lönegrad 31 som chef för anstalten. Departementschefen har följt sist nämnda förslag, medan i motionerna I: 432 och II: 540 förordats en lösning efter utredningsmajoritetens linje.

Med hänsyn till målsättningen för anstalten talar enligt utskottets mening starka skäl för en läkare såsom chef. Utskottet anser emellertid i likhet med både utredningens minoritet och departementschefen, att det finns anledning räkna med svårigheter att i nuvarande läge kunna besätta en sådan tjänst med kompetent sökande och att om detta alternativ väljes det finns överhängande risk för att anstalten kommer att stå utan chef, vilket skulle vara särskilt olyckligt under uppbyggnadsskedet. På grund av dessa skäl förordar utskottet att riksdagen nu beslutar i enlighet med departementschefens förslag. Detta bör å andra sidan såsom departementschefen anfört icke utesluta att den fortsatta utvecklingen i fråga om tillgången på psykiatrer och erfarenheterna från verksamheten vid anstalten kan komma att framdeles ge anledning till förnyad prövning av chefsfrågan.

Beträffande personalfrågorna i övrigt har utskottet med tillfredsställelse konstaterat att den nuvarande personalen vid Gudhems remontdepå enligt departementschefens förslag kommer att beredas möjlighet att efter viss utbildning och i mån av lämplighet erhålla anställning vid anstalten.

I övrigt har vad departementschefen anfört och föreslagit vid anmälan av frågan om Gudhemsanstalten icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Det av departementschefen förordade förslaget att en tillfällig statlig vårdavdelning för alkoholmissbrukare med anknytning till Venngarnsanstalten skall anordnas å en för ändamålet förhyrd fastighet i Fagersta tillstyrker utskottet.

Med hänsyn till nuvarande otillräckliga vårdresurser för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare tillstyrker utskottet vidare att riksdagen godkänner de av departementschefen förordade riktlinjerna för utnyttjande av Hessleby sanatorium såsom specialanstalt för dylika alkoholmissbrukare. Utskottet har härvid förutsatt att läkarfrågan vid sanatoriet kan tillfredsställande ordnas.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,  
att riksdagen må

a) besluta att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 mars 1957 förordade förslag skall anordnas vid Gudhems kungsgård en ny statlig vårdanstalt för alkoholmissbrukare samt i Fagersta en ny statlig vårdavdelning för alkoholmissbrukare, anknuten till vårdanstalten å Venngarn;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:437 och II:553, såvitt nu är i fråga, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare* under statens allmänna fastighetsfond, socialdepartementet, anvisa dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 ett investeringsanslag av 500 000 kronor och dels för budgetåret 1957/58 ett investeringsanslag av 4 215 000 kronor;

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:437 och II:553, såvitt nu är i fråga, till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Inventarier* för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor;

d) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:432 och II:540 bemyndiga Kungl. Maj:t



att i överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 mars 1957 förordat fastställa personalförteckning för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare;

e) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare, att tillämpas under budgetåret 1957/58:

*Avlöningsstat*

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> .....	4 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .....	295 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....	5 500
	Summa kronor 305 000;

f) till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 305 000 kronor;

g) till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare*: *Omkostnader* för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor;

h) till *Statens vårdanstalt å Venn garn för alkoholmissbrukare*: *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid vårdavdelning i Fagersta* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor;

i) till *Statens vårdanstalt å Venn garn för alkoholmissbrukare*: *Vårdavdelning i Fagersta* för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 254 000 kronor;

j) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 1 mars 1957 förordade riktlinjer för utnyttjande av Hessleby sanatorium såsom specialanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare.

Stockholm den 12 april 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

*Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit*

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Näsström, Ivar Johansson, Einar Persson, Sundelin, Birger Andersson, Thun, Pålsson, Holmqvist, Ragnar Bergh, Rikard Svensson, Söderberg och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Ståhl, Persson i Växjö, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Cassel, Blidfors, Almgren, Gerhard Nilsson i Gävle, fru Sjövall och fröken Liljedahl.

**Reservationer**

1) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Gerhard Nilsson* i Gävle, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 437 och II: 553 och att därför

*dels* det avsnitt i utskottets yttrande, som på s. 14 börjar med »I fråga» och på s. 15 slutar med »och II: 553», bort ersättas med text av följande lydelse:

»De upplysningar som utskottet erhållit bekräftar antagandet i motionerna I: 437 och II: 553 att även kostnaderna för övriga byggnader kan väsentligen nedpressas utan att därför den reella standarden och byggnadernas funktion ur vårdsynpunkt behöver försämrats. Med beaktande jämväl av att åtskilliga planeringsarbeten bör kunna utföras av vårdtagarna förordar utskottet att de för budgetåret 1957/58 äskade anslagen till vissa byggnadsarbeten samt till inventarier i enlighet med motionärernas förslag minskas med sammanlagt 500 000 kronor.»

*dels ock* utskottets hemställan i nedan angivna delar bort ha följande lydelse:

»b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 437 och II: 553, såvitt nu är i fråga, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare* under statens allmänna fastighetsfond, socialdepartementet, anvisa dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/57 ett investeringsanslag av 500 000 kronor och dels för budgetåret 1957/58 ett investeringsanslag av 3 755 000 kronor;

c) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 437 och II: 553, såvitt nu är i fråga, till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Inventarier* för budgetåret 1957/58 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 360 000 kronor;»

2) av herrar *Ohlon, Malmborg, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Gerhard Nilsson* i Gävle, fru *Sjövall* och fröken *Liljedahl*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka yrkandet i motionerna I: 432 och II: 540 om att en läkare skall vara chef för anstalten och att därför

*dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »av chefsfrågan», bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om att utredningen har fäst största vikt vid att anstalten genom sin utrustning i medicinskt avseende kommer att radikalt skilja sig från alkoholistanstalter av hittills vanlig typ och att verksamheten till väsentlig del blir av medicinsk-psykologisk natur. Det synes utskottet därför självklart att anstalten bör ha en läkare som chef. Nu rådande läkarbrist och hittills befintliga brister i den socialmedicinska utbildningen begränsar visserligen möjligheterna att för chefsläkartjänst vid Gudhem er hålla en kvalificerad läkare med speciell erfarenhet av alkoholistvård. Det under senare år påtagligt stigande intresset bland läkare för medicinsk alkoholistvård liksom den under de närmaste åren successivt ökande tillgången på läkare i allmänhet ger emellertid anledning förvänta, att kompetenta sökande skall anmäla sig. Utsikterna att rekrytera läkarkrafter till anstalten torde vidare gynnsamt påverkas av närheten till det blivande mentalsjukhuset i Falköping. Även torde tagas i beaktande att en läkare vid Gudhem torde ha möjlighet att med sin tjänst förena någon arvodesanställning vid mentalsjukhuset. På grund av det nu anförda förordar utskottet i likhet med motionärerna att riksdagen beslutar i enlighet med det av utredningens majoritet framlagda förslaget.»

*dels ock* utskottets hemställan under d) bort ha följande lydelse:

»d) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 432 och II: 540 bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad utskottet förordat fastställa personalförteckning för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare;»

3) av herr *Jacobsson*.